

## **НАПРЯМ 6. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-277-0-29>

### **ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО ВИКУПУ ОБ'ЄКТІВ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ ДЛЯ СУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ**

**Антоненко Анастасія Василівна**

*аспірантка кафедри адміністративного права та процесу*

*Навчально-науковий інститут права*

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

*м. Київ, Україна*

Відчуження об'єктів приватної власності для суспільних потреб (далі – ВСП) становить собою виключення з фундаментального конституційно-закріпленого принципу непорушності права приватної власності [1]. Тому питання його нормативно-правової регламентації є надзвичайно важливим з тієї точки зору, щоб, з одного боку, основоположне право громадян було ефективним чином забезпечене й захищене від неправомірних посягань, а з іншого, – механізм публічного адміністрування з питань забезпечення публічного інтересу у задоволенні суспільних потреб був оптимальним чином урегульований і реалізовувався суб'єктами публічної адміністрації належним чином. У зв'язку з цим, актуальним і доцільним до вивчення є питання удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності публічної адміністрації у сфері ВСП, яке наразі перебуває у незадовільному стані та характеризується численними прогалинами. Зокрема, це стосується найперших дій, які необхідно вчинити для ініціації процедури ВСП, – подання пропозицій щодо викупу об'єктів приватної власності для суспільних потреб.

З огляду на це, вважаємо за доречне звернути увагу на наступні недоліки, властиві чинному Закону України (далі – ЗУ) «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» [2] (далі – «Про відчуження ...») в окресленій частині, а саме, у ньому відсутні положення про: 1) прийнятну форму подання пропозицій, усну чи письмову, паперову чи електронну,

а також, якщо у формі письмового документа, то про його назву й сутність (це має бути «заява» чи «пропозиція»); 2) обов'язкові реквізити пропозицій (назва, найменування суб'єкта ініціативи, відповідальних осіб, підписи й печатки, дата та ін.), наданих у письмовій формі, та їх змістове наповнення (наприклад, невід'ємними елементами їх змісту, на нашу думку, мають бути обґрунтування наявності суспільної потреби, місцезнаходження, неможливості задовольнити суспільну потребу за рахунок іншого об'єкта тощо); 3) перелік документів, які необхідно подати разом із пропозицією викупу (оскільки рішення приймається на підставі містобудівної документації згідно з ч. 2 ст. 7 ЗУ «Про відчуження ...» [2], то, певно, мають подаватись матеріали, які містять інформацію, отриману з містобудівного кадастру [3; 4], крім того, доцільно, на нашу думку, подавати документи, які підтверджують відомості про наявність суспільної потреби, як приклад, певні розрахунки, звіти, які підтверджують решту перерахованих нами вище даних, які варто наводити у пропозиції); 4) допустимі способи подання пропозицій: особисто, поштою, через представника, електронними засобами тощо.

На нашу думку, зазначені прогалини є неприпустимими, адже від цих вимог залежить щонайменше обґрунтованість пропозицій і вони дозволяють відсіяти неналежним чином (без необхідного обмірковування, зважування рішення, врахування важливих складових та вимог з приводу припустимості ВСП тощо) підготовлені документи. Вважаємо, що у даному випадку збільшення рівня формалізації процедури ВСП не стане зайвим, адже це питання безпосереднім чином стосується законних прав і свобод громадян та їх обмежень, а тому належить знизити ймовірність безпідставного та необґрунтованого нехтування ними. Тим більш, що підвищення вимог до процедури ВСП, на нашу думку, є обов'язковою умовою, *по-перше*, для належного дотримання принципу верховенства права, прав і свобод громадян, оскільки, на нашу думку, законодавство не повинно сприяти (за рахунок спрощеної процедури без особливих вимог до кожного з її етапів та обов'язкових документів) втручання у право власності, навпаки, воно має підкреслювати та всіляко бути пронизаним духом того, що даний процес має виключний та особливий характер. *По-друге*, – для ефективної, своєчасної та оперативної діяльності публічної адміністрації, оскільки від рівня та якості підготовлених пропозицій залежить подальший успіх процедури ВСП, вони впливають на час, який необхідно витратити для їх перевірки та розгляду (і факт недотримання встановлених законом вимог дозволить відсіяти те, що лише витрачає зайвий час та інтелектуальні ресурси). Нагадаємо, що ЗУ «Про відчуження ...» не припускає відмови у прийнятті пропозицій [2], що, на нашу думку, також є нелогічним, адже, якщо ініціатива щодо

викупу здійснена без дотримання вимог про припустимість ВСП, то недоцільно її брати до уваги як таку, що порушує інтереси суспільства з приводу дотримання прав і свобод громадян.

Зважаючи на це, наведені вище прогалини мають, на нашу думку, бути заповнені шляхом внесення відповідних доповнень до ст. 10 ЗУ «Про відчуження ...». У якості додаткового підтвердження необхідності реалізації цього кроку, зазначимо, що аналогічні вимоги зазвичай закріплюються на нормативно-правовому рівні, коли мова йде про урегулювання порядку діяльності суб'єктів публічної адміністрації з питань подання до них певних документів. Їх прикладом можуть бути положення ст. 5 ЗУ «Про звернення громадян» [5], ч. 4–7 ст. 9 ЗУ «Про адміністративні послуги» [6], пп. 9–10 Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проектів містобудівної документації на місцевому рівні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 555 [7], Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», затвердженого постановою правління Пенсійного фонду України від 25 листопада 2005 р. № 22-1 [8] та ін.

Таким чином, у якості короткого підсумку до викладеного, наголосимо на тому, що здійснення ініціативи щодо викупу об'єктів приватної власності для суспільних потреб має під собою недостатнє нормативно-правове підґрунтя, якому властиві численні прогалини з важливих умов подання пропозицій щодо викупу (стосовно їх форми, змісту, обов'язкових реквізитів, обґрунтування, матеріалів, які необхідно додати, способів подання) та можливості відмови від прийняття пропозицій. Висвітлені недоліки мають бути, на нашу думку, виправлені шляхом внесення доповнень до ст. 10 ЗУ «Про відчуження ...», що дозволить не лише оптимізувати процес ініціації та здійснення подальшої процедури ВСП, а й підвищить рівень гарантованості й забезпечення принципу непорушності права власності громадян.

### Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 17.11.2022).

2. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17 листопада 2009 р. № 1559-VI. *Відомості Верховної Ради України*

(*BBP*). 2010. № 1. Ст. 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17#Text> (дата звернення: 17.11.2022).

3. Про містобудівний кадастр : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.11.2022).

4. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 34. Ст. 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 17.11.2022)

5. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 47. Ст. 256 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 17.11.2022)

6. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2013. № 32. Ст. 409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> (дата звернення: 17.11.2022).

7. Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проектів містобудівної документації на місцевому рівні : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 555. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.11.2022).

8. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» : Постанова правління Пенсійного фонду України від 25 листопада 2005 р. № 22-1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1566-05#Text> (дата звернення: 17.11.2022).